

Shkrabyuk VS

Rejection of motherhood as a psychological problem

Main psychological aspects of maternal rejection problem investigation were distinguished in an article. Factors that influence the formation of deviant maternity were analyzed. Sources – 8.

Key words: *maternity, deviant maternity, behaviour, personality.*

Шкраб'юк Вероніка Степанівна – кандидат психологічних наук, викладач кафедри загальної та експериментальної психології Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, м. Івано-Франківськ.

УДК 316.61:711.558

Шугурова Т. Л.

ТРЕНІНГ «ОПТИМІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКА СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ»: ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА

У статті обґрунтовується доцільність оптимізації культурно-дозвіллевої діяльності як психологічного чинника соціалізації студентської молоді, викладаються теоретико-методологічні засади розробки програми тренінгу «Оптимізація культурно-дозвіллевої діяльності як чинника соціалізації студентської молоді», її зміст, структура та інтерактивні техніки. Джерел – 7.

Ключові слова: *культурно-дозвіллева діяльність, соціалізація, студентська молодь, оптимізація, тренінг.*

Постановка проблеми. Соціалізація сучасної особистості відбувається в «епістемологічно невизначеному й онтологічно плюралістичному світі» (Е. Гіденс), що неминуче, з одного боку, детермінує утруднення перебігу процесу соціалізації особистості й розширення діапазону її результатів та, з іншого, – активізує її стихійну складову. Зважаючи на зазначене, основним психологічним чинником соціалізації особистості стає дозвілля

Теоретичні й емпіричні дані проведеного нами дослідження культурно-дозвіллевої діяльності як психологічного чинника соціалізації студентської молоді дають підстави свідчити про 1) представленість культурно-дозвіллевої діяльності більшості студентської молоді рекреативно-розважальними видами дозвіллевих занять; 2) зв'язок між психологічними особливостями соціалізації та типами культурно-дозвіллевої діяльності студентської молоді; 3) зв'язок між культурно-творчим типом культурно-дозвіллевої діяльності та високими результатами соціалізації студентів. Відтак постає проблема якості культурно-дозвіллевої діяльності як детермінанти ефективної соціалізації молоді, студентської зокрема. Разом з тим, недостатньо розроблено залишається проблема тренінгових програм, які сприяли б розвитку культурно-дозвіллевої компетенції молоді, студентської зокрема.

Отже, актуальність зазначеної проблеми та її недостатня вивченість визначили мету цієї статті, яка полягає в розробленні тренінгової програми з оптимізації культурно-дозвіллевої діяльності як чинника соціалізації студентської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. У найширшому розумінні оптимізація є дією, процесом або методологією [7] приведення системи в максимально функціональний або ефективний стан [3, с. 933]. Оптимізація передбачає не тільки отримання покращеного результату в межах системи, а й мінімізацію зусиль та максимізацію користі; зважаючи на це, максимальний розвиток, мінімальне втручання та мінімальний час досягнення мети можна класифікувати як основні критерії оптимальності.

Принцип оптимізації застосовується в різних наукових сферах. В гуманітарних науках оптимізується поведінкова функція шляхом покращення ресурсів та засобів, необхідних для отримання певного поведінкового результату. Зокрема, в психології оптимізація інтерпретується як удосконалення (фізіологічних, психічних, соціальних) ресурсів задля отримання більш позитивних поведінкових результатів [див.: 6, с. 58]. Тобто, оптимізація являє собою більш високий порядок розвитку, що передбачає вдосконалення внутрішніх і зовнішніх ресурсів.

У нашому дослідженні оптимізація культурно-дозвіллевої діяльності як чинника соціалізації студентської молоді передбачає розвиток культурно-творчої складової дозвілля

студентської молоді. Під розвитком культурно-творчої складової ми розуміємо вдосконалення якісної характеристики дозвіллевої діяльності шляхом сприяння усвідомленню й подальшого розвитку культурних потреб і інтересів студентської молоді.

Отже, задля практичного розв'язання проблеми вдосконалення культурно-дозвіллевої діяльності як чинника соціалізації студентської молоді ми розробили та впровадили програму тренінгу «Оптимізація культурно-дозвіллевої діяльності як чинника соціалізації студентської молоді». Теоретико-методологічними засадами тренінгу стали підходи І. В. Вачкова, В. Б. Волкова, С. В. Гишпиус, Л. В. Грачової, Т. В. Зайцевої, Л. М. Карамушки, М. Ш. Кипниса, Дж. Корі, С. Д. Максименка, В. Г. Пузикова, О. В. Сидоренко, М. Дж. Сміта, О. С. Штепи та ін., а також дані, отримані в ході прикладного дослідження культурно-дозвіллевої діяльності в контексті соціалізації студентської молоді.

Загальний обсяг тренінгу складає 36 академічних годин. Структура тренінгу представлена вступною частиною, основною частиною та завершальною частиною. Основна частина програми тренінгу включає три модулі, кожний з яких містить по дві тренінгові сесії.

Нижче наводиться стислий опис змісту та структури тренінгу «Оптимізація культурно-дозвіллевої діяльності як психологічного чинника соціалізації студентської молоді».

I. Вступна частина тренінгу. Вступне слово ведучого тренінгу. Криголам «Знайомство» учасників тренінгу. Визначення мети та завдань тренінгу. Мультимедійна презентація «Мета й завдання тренінгу». Встановлення правил міжособистісної взаємодії та спільної роботи в групі. Вивчення очікувань учасників тренінгу.

II. Основна частина тренінгу

Модуль I. Дозвіллева етика сучасної цивілізації

Тренінгова сесія 1. Сутність і зміст культурно-дозвіллевої діяльності

Мета тренінгової сесії: сприяння осмисленню суті дозвілля та цінності дозвілля як простору для саморозвитку й самореалізації.

1.1. Психогімнастика «Наше дозвілля»: учасникам пропонується спільними зусиллями створити узагальнений образ студентського дозвілля, називаючи речі й явища, що асоціюються з дозвіллям.

1.2. Метод незавершених речень (з подальшим груповим обговоренням) «Мій дозвіллевий простір»: «Дозвілля – це ...», «Культурно-дозвіллева діяльність – це ...», «Вільний час – це ...».

1.3. Опрацювання роздаткового текстового матеріалу: «З'ясуйте сутність поняття «дозвілля» на основі аналізу запропонованих соціологічних і соціально-психологічних підходів».

1.4. Метод «мозкового штурму» (робота в міні групах з подальшим груповим обговоренням): «Яку роль відіграють розваги в житті сучасної людини?», «Для чого потрібен відпочинок?», «Чи є різниця між вільним часом та дозвіллям?», «Завдяки чому відбувається розвиток?».

1.5. Мультимедійна презентація (міні-лекція) «Культурно-дозвіллева діяльність як чинник самосоціалізації студентської молоді» (для підготовки презентації використовуються теоретичні й емпіричні доробки дисертаційного дослідження).

1.6. Гра «Створення дозвіллевого простору студентства». Мета: усвідомити зміст свого дозвілля, порівняти його з дозвіллям однолітків та отримати цілісний образ студентського дозвілля. Учасникам пропонується на частинах цілого намалювати власний дозвіллевий простір, презентувати його та об'єднати частини індивідуальних дозвіллевих просторів в ціле, утворюючи узагальнений дозвіллевий простір студентства, на підставі якого з'ясовуються загальні тенденції культурно-дозвіллевої діяльності студентів та перспективи його розвитку.

1.7. Індивідуальна робота «Сучасне дозвілля» (з подальшим груповим обговоренням). Учасникам пропонується визначити, які зміни відбулися в дозвіллі сучасної людини, та прокоментувати їх.

1.8. Домашнє завдання: твір на одну із запропонованих тем: «Мій дозвіллевий простір – моє віддзеркалення», «Ідеальний образ дозвілля».

1.9. Підведення підсумків тренінгової сесії 1.

Тренінгова сесія 2. Структура й типи культурно-дозвіллевої діяльності

Мета тренінгової сесії: сприяння усвідомленню функцій дозвілля та підвищенню рівня змістовності дозвілля

2.1. Розминка «Привітатися з компліментом».

- 2.2. Обговорення домашнього завдання.
- 2.3. Опрацювання роздаткового текстового матеріалу: «Структура культурно-дозвілєвої діяльності».
- 2.4. Індивідуальне завдання «Ієрархія культурно-дозвілєвих занять» (з подальшим груповим обговоренням). На робочих аркушах учасникам пропонується список культурно-дозвілєвих занять, які необхідно згрупувати за категоріями: відпочинок, розваги, творчість.
- 2.5. Групова дискусія «Типи культурно-дозвілєвої діяльності».
- 2.6. Мультимедійна презентація (міні-лекція) «Типи культурно-дозвілєвої діяльності студентської молоді: від рекреативно-розважальних занять до творчості» (для підготовки презентації використовуються теоретичні й емпіричні доробки дисертаційного дослідження).
- 2.7. Творче індивідуальне завдання (з подальшим груповим обговоренням). Вправа «Речі, які колись були ...» [4]. Матеріал: маленькі іграшки (20-30 предметів, не більше 5-10 см у довжину (ляльки, квіти, гудзики, природний матеріал тощо)). «Уявіть, що певні речі навколо нас колись давно були людьми. Які вони за зовнішністю, характером, звичками? Чому вони тепер стали речами? Виберіть для своєї розповіді одну-дві речі, що бачите перед собою».
- 2.8. Групове обговорення. «Про що йдеться, коли говорять «люди перетворилися на речі», «поводитися з людиною як річчю»? Ви погоджуєтесь з тим, що вибір є проявом активної життєвої позиції? Які чинники сприяють здійсненню нами свідомого, відповідального вибору?»
- 2.9. Домашнє завдання: проаналізуйте активність та її види в контексті дозвілєвої діяльності. З'ясуйте причини пасивного проведення дозвілля та запропонуйте можливі шляхи підвищення дозвілєвої активності.
- 2.10. Підведення підсумків тренінгової сесії 2.
- 2.11. Підведення підсумків роботи за Модулем I.
Модуль II. Психологічні складові культурного дозвілля
Тренінгова сесія 3. Зв'язок між змістом культурно-дозвілєвої діяльності та ціннісно-мотиваційною сферою особистості
Мета тренінгової сесії: підвищення рівня психологічного знання; сприяння осмисленню взаємозв'язку між ціннісно-мотиваційною сферою індивіда та змістом його культурно-дозвілєвої діяльності
- 3.1. Розминка «Привітатися без слів». Учасники тренінгу мають привітатися один з одним без слів, за допомогою оригінальних вітальних жестів, але без фізичного контакту.
- 3.2. Обговорення домашнього завдання.
- 3.3. Групова дискусія: «Що таке ціннісні орієнтації особистості?», «Що таке мотивація?»
- 3.4. Опрацювання роздаткового текстового матеріалу: учасникам пропонується ознайомитися з суттю поняття ціннісно-мотиваційної сфери особистості.
- 3.5. Мультимедійна презентація (міні-лекція): «Зв'язок між культурно-дозвілєвою діяльністю та ціннісно-мотиваційною сферою особистості» (для підготовки презентації використовуються теоретичні й емпіричні доробки дисертаційного дослідження).
- 3.6. Творче завдання (групова робота) «Напишіть оповідання в співавторстві». Кожній групі пропонується написати оповідання за темою «Як цінність активного життя змінила зміст мого дозвілля». Орієнтовна структура оповідання надається на робочих аркушах.
- 3.7. Домашнє завдання: Творче завдання «Інь та ян мого дозвілля». Учасникам тренінгу пропонується розкрити тему творчого завдання будь-якими засобами художньої творчості.
- 3.8. Підведення підсумків тренінгової сесії 3.
Тренінгова сесія 4. Дозвілля: пізнавальний аспект
Мета: сприяння розвитку пізнавальних навичок в культурно-дозвілєвій діяльності, усвідомлення зв'язку між пізнанням й культурним розвитком особистості
- 4.1. Розминка «Привітання пластилінової людини» (модифікація [1, с. 16-17]).
- 4.2. Демонстрація й обговорення творчого домашнього завдання.
- 4.3. Опрацювання роздаткового текстового матеріалу: учасникам пропонується ознайомитися з поняттям й суттю пізнавальної діяльності.
- 4.4. Мультимедійна презентація (міні-лекція) «Дозвілля й пізнавальна активність».
- 4.5. Групова робота. Кожному учаснику пропонується витягти дві картки з афоризмами видатних людей про пізнання; сформувати групи по 3-4 особи в кожній, прочитати афоризми, які отримала група, осмислити на їх основі пізнавальний процес у всьому його розмаїтті та презентувати своє бачення проблеми решті учасників.

4.6. Підведення підсумків тренінгової сесії 4

Тренінгова сесія 5. Творчість як передумова культурної дозвілєвої діяльності

Мета: узагальнити уявлення учасників про творчі здібності, сприяти усвідомленню студентами себе як творця, активізувати здатність до творчості, навички створення нових, нестандартних ідей

5.1. Розминка «Малюю внутрішню мову» (модифікація [1, с. 21]). Вправа робиться в парі. Учасникам роздаються аркуші білого паперу та олівці; пропонується розслабитися та згадати найбільш яскраву дозвілєву подію вчорашнього дня, тобто діяльність, яка змусила хвилюватися, переживати, та спробувати прожити її ще раз. В процесі згадування учасники водять олівцем по аркушу, виражаючи свою внутрішню мову. Після закінчення малювання учасники кожної пари обмінюються аркушами та прагнуть розгадати те, що відбувалося з партнером: вони не зможуть встановити факти, але мають зрозуміти характер переживання.

5.2. Мозковий штурм (груповий варіант): «Здібність до творчості притаманна всім чи обраним?»

5.3. Групове обговорення «Як зробити культурно-дозвілєву діяльність більш творчою». Рекомендації записуються на фліпчарті та обговорюються членами групи.

5.4. Мультимедійна презентація (міні-лекція) «Культурно-дозвілєва діяльність як простір для творчості».

5.5. Індивідуальна робота (з подальшим груповим обговоренням) «Як зробити дозвілля більш творчим». Учасникам пропонується скласти перелік творчих видів культурно-дозвілєвої діяльності, якими вони хотіли б займатися, але на цей момент не займаються. Знайти серед учасників тренінгу осіб, які могли б поділитися досвідом впровадження таких занять в культурно-дозвілєву діяльність.

5.6. Індивідуальне завдання (з подальшим груповим обговоренням): вправа «Клинопис» [5, с. 131]. Учасникам пропонується подивитися на зображені на робочих аркушах символи та здогадатися, що вони означають або чим є насправді. При груповому обговоренні учасникам пропонується відповісти на запитання «Що Ви відчуваєте, коли невідоме раптом стає відомим і, навіть, знайомим?»

5.7. Рольова гра «Зйомки фільму». Учасникам тренінгу пропонується зняти молодіжну комедію під робочою назвою «Молодіжне дозвілля-1». Після перегляду фільму всі учасники сідують в коло й обговорюють творчість сценариста, режисера, гру акторів тощо.

5.8. Творче домашнє завдання. Написати прев'ю або рецензію поставленого фільму «Молодіжне дозвілля – 1».

5.9. Підведення підсумків тренінгової сесії 5

Тренінгова сесія 6. Взаємовплив особливостей Я-концепції особистості та змісту культурно-дозвілєвої діяльності

Мета тренінгової сесії: актуалізація потреби особистості в самопізнанні, саморозумінні, формуванні імпульсу для подальшого саморозвитку; визначення зв'язку між Я-концепцією й змістом культурно-дозвілєвої діяльності

6.1. «Ганцюємо тему» [1, с. 35]. Тема індивідуального танцю «Моє Я».

6.2. Метод незавершених речень (з подальшим груповим обговоренням) «Я-концепція – це ...».

6.3. Індивідуальна робота (з подальшим груповим обговоренням): «Коло субособистостей» [5]. Мета: усвідомити диференційованість власного Я. Групове обговорення: учасники представляють свої субособистості, характеризують їх та описують, що вони могли б подарувати центральній особистості. Пропонується відповісти на запитання «Толерантні одна до одної Ваші субособистості?», «Якою мірою представлені в бажаннях-субособистостях Ваші життєві цінності?», «Через які субособистості реалізуються ваші життєві цінності?», «Що нового Ви дізналися про себе?»

6.4. Робота з роздатковим текстовим матеріалом. Учасникам пропонується ознайомитися з сутністю поняття Я-концепції та її структурою.

6.5. Робота в малих групах (з подальшим груповим обговоренням) «Складові Я-концепції».

6.6. Мультимедійна презентація (міні-лекція): «Культурно-дозвілєва діяльність як простір для формування й розвитку Я-концепції» (для підготовки презентації використовуються теоретичні й емпіричні доробки дисертаційного дослідження).

- 6.7. Групова дискусія «Вплив культурного дозвілля на рівень диференційованості Я».
- 6.8. Творче домашнє завдання. Написати есе за темою «Особистісна та дозвіллева культура: точки перетину».
- 6.9. Підведення підсумків тренінгової сесії 6.
- 6.10. Підведення підсумків Модуля II.
- Модуль III. Відповідальне дозвілля й особистісна зрілість
- Тренінгова сесія 7. Взаємозв'язок особистісної зрілості й змістовного дозвілля
- Мета тренінгової сесії: осмислення взаємозв'язку особистісної зрілості й культурного дозвілля
- 7.1. Розминка «Спина до спини» за темою «Я є зрілою людиною, тому що ...».
- 7.2. Робота з роздатковим текстовим матеріалом: «Проаналізувавши наданий матеріал, дайте визначення особистісної зрілості».
- Метод незавершених речень (з подальшим груповим обговоренням) [5]. На робочих аркушах учасникам пропонується закінчити наступні речення: Бути відповідальним для мене означає ...; Деякі люди більш відповідальні за інших – це люди, які ...; Відповідальні люди – це ...; Свою відповідальність стосовно інших людей я виявляю через ...; Вид відповідальності, який є найтяжчим для мене – це ...; Відповідальну людину я впізнаю за ...; Чим сильніше моя відповідальність, тим більше я ...; Я побоюся б нести відповідальність за ...; Бути відповідальним стосовно себе – це ...; Я несу відповідальність за ... Учасники по черзі зачитують закінчені ними речення та коментують, спираючись на запропоновані критерії для порівняння.
- 7.3. Групова дискусія: «Якщо складно обирати, бути або мудрим, або щасливим, варто зупинитися на головному – просто бути».
- 7.4. Мультимедійна презентація (міні-лекція): «Взаємозв'язок особистісної зрілості й змістовного дозвілля» (для підготовки презентації використовуються теоретичні й емпіричні доробки дисертаційного дослідження).
- 7.5. Групова робота: Прослуховування та обговорення притчі П. Коельо «Дві краплини олії» [2].
- 7.6. Підведення підсумків тренінгової сесії 7.
- Тренінгова сесія 8. Деструктивні форми дозвіллевої поведінки
- Мета тренінгової сесії: осмислення негативного впливу деструктивної поведінки на розвиток особистості
- 8.1. Розминка «Боротьба ритмів» [1, с. 38].
- 8.2. Метод незавершених речень (з подальшим груповим обговоренням) «Як приклад деструктивної дозвіллевої поведінки можна навести ...»; «Здоровий спосіб життя – це ...»; «Медіакомпетентність – це ...».
- 8.3. Робота в малих групах (з подальшим груповим обговоренням задля визначення загальних тенденцій): «Загрози, що криє в собі сучасний дозвіллевий простір».
- 8.4. Мультимедійна презентація (міні-лекція): «Дозвілля: безмежні можливості й численні загрози» (для підготовки презентації використовуються теоретичні й емпіричні доробки дисертаційного дослідження).
- 8.5. Робота в малих групах: «Визначте, будь ласка, стратегії запобігання деструктивної поведінки в дозвіллевому просторі».
- 8.6. Рольова гра «Спокуса». Мета: розвиток умінь аргументувати власну позицію, розвиток навичок опору негативним явищам в сфері дозвілля. Двом учасникам пропонується зіграти друзів, які нудьгують в суботній вечір перший умовляє друга або вжити заборонені препарати, другий – протистоїть його вмовлянням та аргументує свою відмову. При груповому обговоренні пропонується відповісти на запитання «Які варіанти відмови були для Вас найбільш переконливими?»
- 8.7. Групова дискусія «Чи може адикт самостійно позбавитися своєї залежності?»
- 8.8. Рольова гра «Імунітет до негативних явищ в віртуальному просторі». Моделюється ситуація «В Мережі з'являється відеоролик за типом «кіберзнущення». Визначаються ролі: «жертва», «оператор», «знайомі однолітки жертви», «сторонній користувач Інтернет, який засуджує подібні дії», «батьки жертви» тощо. При груповому обговоренні акцентується увага на тому, як слід правильно поводитися в подібних ситуаціях.

8.9. Індивідуальна робота (з подальшим груповим обговоренням) «Формула культурного дозвілля». Учасникам пропонується представити власне розуміння культурно-дозвілдової діяльності формулою та пояснити всі її складові.

8.10. Підведення підсумків тренінгової сесії 8.

8.11. Підведення підсумків Модуля III.

III. Заключна частина тренінгу

1.1. Вправа «Прощання». Мета: усвідомлення особистісно значущого, досягнення атмосфери довіри та співпричетності; закарбування позитивних емоцій щодо тренінгових технологій. Усі учасники сідають в коло на підлогу. «Заплющить очі та уявіть, що Ви зустрілися разом в останній раз. Подумайте, що Ви хотіли б сказати в групі. Розплющить очі та скажіть це.»

1.2. Рефлексивний аналіз (групове обговорення): тренер пропонує учасникам згадати зміст всіх тренінгових сесій та відповісти на запитання «Якою мірою тренінг задовольнив Ваші очікування?».

1.3. Вправа «Лабіринт» [5, с. 190]. Мета: психологічний вихід з меж тренінгу. Учасникам пропонується намалювати свою участь в тренінгу в вигляді лабіринту. Малюнки лабіринту прикріплюються на ватман. Учасники дякують один одного за обмін досвідом, підтримку, за те, чому вони навчили один одного.

1.4. Заключне слово тренера.

Висновки. Задля реалізації практичних завдань оптимізації дозвілдової соціалізації студентської молоді була розроблена й апробована програма тренінгу «Оптимізація культурно-дозвілдової діяльності як чинника соціалізації студентської молоді». Структура тренінгу представлена вступом, основним, дистанційним та завершальним етапами тренінгу. Результати апробації тренінгу свідчать про доцільність його проведення серед студентської молоді з метою оптимізації культурно-дозвілдової діяльності та будуть викладені в наступній статті.

Література

1. Грачева Л. В. Тренінг внутрішньої свободи. Актуалізація творчого потенціала / Л. В. Грачева. – СПб.: Речь, 2005. – 60 с.
2. Коэльо П. Алхимик / П. Коэльо. – К.: Софія, 2004. – С. 50-52.
3. Советский энциклопедический словарь / [гл.ред. А. М. Прохоров]. – М.: Советская энциклопедия, 1988. – 1600 с.
4. Солдатова Г. У. Жить в мире с собой и другими. Тренінг толерантності у підлітків / Г. У. Солдатова, Л. А. Шайгерова, О. Д. Шарова. – М.: Генезис, 2000. – 112 с.
5. Штепа О. С. Особистісна зрілість: модель, опитувальник, тренінг: монографія / О. С. Штепа. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 232 с.
6. Handbook of Life-span Development [ed. K. L. Fingerman, C. A. Berg, J. Smith]. – USA: Springer Publishing Company, 2011. – 905 p.
7. Merriam-Webster Online: Dictionary and Thesaurus [Electronic resource]. – Режим доступу: www.merriam-webster.com

References

1. Gracheva L. V. Trening vnutrennej svobody. Aktualizacija tvorcheskogo potenciala / L. V. Gracheva. – SPb.: Rech', 2005. – 60 s.
2. Kojel'o P. Alhimik / P. Kojel'o. – K.: Sofija, 2004. – S. 50-52.
3. Sovetskij jenciklopedicheskij slovar' / [gl.red. A. M. Prohorov]. – M.: Sovetskaja jenciklopedija, 1988. – 1600 s.
4. Soldatova G. U. Zhit' v mire s soboj i drugimi. Trening tolerantnosti u podrostkov / G. U. Soldatova, L. A. Shajgerova, O. D. Sharova. – M.: Genезis, 2000. – 112 s.
5. Shtepa O. S. Osobistisna zrilist': model', opituval'nik, trening: monografija / O. S. Shtepa. – L'viv: LNU im. I. Franka, 2008. – 232 s.
6. Handbook of Life-span Development [ed. K. L. Fingerman, C. A. Berg, J. Smith]. – USA: Springer Publishing Company, 2011. – 905 p.
7. Merriam-Webster Online: Dictionary and Thesaurus [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: www.merriam-webster.com

Шугурова Т. Л.

ТРЕНИНГ «ОПТИМИЗАЦИЯ КУЛЬТУРНО-ДОСУГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ФАКТОРА СОЦИАЛИЗАЦИИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ»: СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА

В статье обосновывается целесообразность оптимизации культурно-досуговой деятельности как психологического фактора социализации студенческой молодежи, излагаются теоретико-методологические основы разработки программы тренинга «Оптимизация культурно-досуговой деятельности как фактора социализации студенческой молодежи», её содержание, структура и интерактивные техники. Источников – 7.

Ключевые слова: культурно-досуговая деятельность, социализация, студенческая молодежь, оптимизация, тренинг.

Shugurova T.L.

TRAINING "OPTIMIZATION OF CULTURAL AND LEISURE ACTIVITIES AS A FACTOR OF SOCIALIZATION STUDENTS": THE CONTENT AND STRUCTURE

The article examines how to optimize leisure activity as a psychological factor of students' socialization. The author states theoretical and methodological foundations for developing the training program 'Optimizing leisure activity as a psychological factor of students' socialization', its content, structure and interactive techniques. Sources – 7.

Key words: leisure activity, socialization, students, optimization, training.

Шугурова Тетяна Леонтіївна – аспірантка кафедри практичної психології Класичного приватного університету, м.Запоріжжя

УДК 159.923.2:159.95

Щербак Т.І.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБРАЗУ Я У ПЕРІОД РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ

Стаття присвячена проблемі вивчення особливостей образу Я у період репрезентації інтелекту особистості в межах системного підходу. Висвітлено основні можливості системного підходу у вивченні системи уявлень особистості про себе: комплексність, всебічність, урахування всіх взаємозв'язків між аспектами досліджуваного явища. Джерел – 6.

Ключові слова: образ Я, репрезентація інтелекту, системний підхід, інтелектуальні дії.

Постановка проблеми. Система (від грец. *systema*) складене з частин, поєднання, організоване ціле. Один із засновників системного підходу Л. фон Бергаланфі розумів під системою комплекс взаємодіючих елементів. Таким чином, система постає як інтегративна цілісність елементів тісно пов'язаних між собою. Згідно з принципом системності, досліджуваний предмет розглядається як організоване ціле і має властивості, які неможливо вивести з його фрагментів або частин. Специфіка системного пізнання полягає в описі, поясненні і розумінні інтегральних утворень психіки і поведінки [3; 5; 6].

Системний підхід у теорію і методологію психології запроваджували Б. Г. Ананьев [1], Л. С. Виготський [2], В. А. Ганзен [3], Б. Ф. Ломов [4]. Л. С. Виготський послуговувався системним принципом (або структурно-функціональним за визначенням науковця) у дослідженнях та аналізі генезису, сутності, структури, функціонального призначення свідомості. Вагомий внесок у розробку системного підходу у психології зробив Б. Ф. Ломов, а саме інтегральних властивостей психіки і зокрема пізнавальних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку В. А. Ганзена в межах психологічної науки системний підхід уможлиблює інтеграцію раніше здобутих знань, відкидаючи несуттєві та оминаючи зайву деталізацію окремих підходів; аналіз та систематизацію раніше не диференційованих уявлень про психічні явища із їх наступним синтезом; створення моделей досліджуваних систем; знаходження сталих та змінних частин [3].

Використання системного підходу дозволяє комплексно, всебічно розглянути образ Я у період репрезентації інтелекту як єдиного цілого з урахуванням усіх взаємозв'язків його аспектів, їх властивостей і накладених обмежень. У загальному взаємозв'язку з навколишнім світом образ Я постає як унікальна єдність його аспектів. У різних відносинах образ Я є і відображенням дійсності, і ставленням до неї, і регулятором поведінки, діяльності і спілкування, природним і соціальним,